

РОЗВИТОК НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

А Автор розглядає проблему розвитку навичок аудіювання під час вивчення ділової іноземної мови за професійним спрямуванням у студентів немовних ЗВО і шляхи її вирішення.

Ключові слова: мовні знання; вміння аудіювання; вибір тексту; семантизація лексики; етапи аудіювання

Актуальність. Знання іноземної мови отримує все більше значення для процесу комунікації з іншими народами як у побутовій, так і в діловій, професійній сферах. На сучасному етапі розвитку Україна має широкі політичні, економічні та культурні зв'язки з багатьма зарубіжними країнами. Збільшується кількість підприємств, які працюють із закордонними партнерами. Робота на цих підприємствах вимагає від фахівців, учорашніх студентів, умінь спілкуватися іноземною мовою.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Детальний аналіз наукової літератури, що розглядає проблеми аудіювання, провів В. Злотніков. Його дослідження показують, що значна увага приділяється формуванню у сучасних фахівців навичок іншомовного мовлення в аудіюванні (Т. Ван Дейк, І. Дехерт, М. Жинкін, І. Зимня, Б. Лапідус), сприйманні та розумінні усного іншомовного повідомлення (М. Балабайко, Р. Мільруд, П. Яхно та ін.). Сформульовані завдання, зміст навчання аудіювання (Б. Лапідус, І. Рогова та ін.), визначені психологічні характеристики цього виду мовленнєвої діяльності (Л. Виготський, М. Жинкін, І. Зимня, О. Леонтьєв, А. Лурія, М. Ляховицький та ін.), принципи відбору текстів для навчання аудіювання (О. Бочкарьова, Н. Слухіна, О. Міролюбов, В. Черниш та ін.), окреслені основні підходи щодо індивідуалізації навчання аудіювання майбутніх фахівців (О. Метьолкіна, С. Ніколаєва).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Переважна більшість сучасних наукових праць присвячена проблемі навчання аудіювання учнів загальноосвітніх шкіл і майбутніх філологів [2, с. 1]. А проблема навчання аудіювання студентів немовних закладів вищої освіти (ЗВО) залишається недостатньо вивченою, у чому переконаємось на власному досвіді.

Дуже часто студенти, які достатньо вільно розмовляють англійською мовою, зустрічаються з труднощами при її сприйнятті в природних умовах [1, с. 84]. Тому в умовах немовного ЗВО проблема навчання аудіювання стає особливо актуальною.

Мета статті: узагальнити досвід навчання аудіювання студентів спеціальності «Міжнародна економіка».

Викладення основного матеріалу. Аудіювання – основне джерело мовних знань і важливий засіб мовленнєвої практики. Аудіювання поширює потенційні можливості використання навчального тексту: стає джерелом інформації за обраним фахом, а також засобом оволодіння ін-

шомовним матеріалом, стимулом для розвитку професійного мовлення.

Під час аудіювання слухач виконує цілу низку аналітико-синтетичних операцій, що підвищують активність мовленнєвої діяльності та забезпечують динаміку вдосконалення умінь аудіювання. Виконуючи вправи з аудіювання, студенти вдосконалюють вміння прогнозувати зміст, виділяти головне, знаходити другорядні деталі, що уточнюють головне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Метою процесу аудіювання є формування навичок впізнавання та осмислення мовленнєвих структур, створення слухових образів мовних знаків, прогнозування форм та утримання в пам'яті сигналів їхнього осмислення, формування у майбутніх фахівців умінь усного спілкування іноземною мовою [4, с. 2].

На психологічні аспекти аудіювання звертають увагу Б. Павлій і І. Подгайська. Адже відповідно до даних психології, аудіювання – психічна діяльність, яка включає процеси сприйняття, розпізнавання та розуміння іноземної мови. Оскільки пропускна здібність звукового каналу набагато менша зорового, а аудіювання одноразове, сприймання мови залежить від умінь утримувати в пам'яті результати смислового та семантичного аналізу протягом певного відрізка часу для того, щоб об'єднати їх у закінчену думку.

Як показує практика, надходження неперервної інформації призводить до швидкого відвернення уваги майже всіх студентів. Головною метою є розвиток таких умінь як спостереження, класифікація, вибір, висунення гіпотез. Тільки студент, який володіє ними, може свідомо та організовано сприймати інформацію та аналізувати її. На заняттях рекомендовано використовувати вправи, спрямовані на психологічну підготовку до сприйняття оригінального тексту, для антиципації інформації для першого ознайомлення і запам'ятовування лексики, намагатися розвивати репродуктивні навички студентів [1, с. 84].

Успіх аудіювання багато в чому залежить від вибору тексту. Низка дослідників процесу аудіювання (О. Лозинська, Т. Красько, О. Лучечко) вважають, що тексти потрібно складати на основі оригінальних англійських джерел. Для мотивації пізнавальної діяльності студентів і розв'язання освітніх і виховних завдань, які ставляться перед іноземною мовою як навчальною дисципліною, під час добору текстів для аудіювання велику увагу варто приділяти ха-

рактеру текстів: їхній пізнавальній цінності, інформативності та якості [5, с. 6].

Б. Павлій та І. Подгайська вважають, що ефективність навчання аудіювання залежить від зацікавленості студентів у розумінні змісту, а змістовність і цікавість є важливою вимогою до тексту для аудіювання.

Аналіз наших досліджень показав, що результати перевірки прослуханих текстів були кращими, якщо тексти були цікавими та змістовними.

За рекомендацією Ю. Короткової та О. Проценко ми проводили аудіювання за трьома етапами: передтекстовий, текстовий і післятекстовий. На передтекстовому етапі завданням викладача є створення умов для ймовірного прогнозування змісту аудіотексту та зняття лексичних, граматичних, і у разі необхідності, фонетичних труднощів сприйняття. З метою вирішення першого завдання (прогнозування змісту) перед кожним текстом сформульовано питання, відповіді на які мають наштовхнути студентів на визначення його ймовірної тематики, що значно полегшить сприйняття почутого.

Для зняття лексичних труднощів аудіювання перед прослуховуванням тексту подаються слова і словосполучення, якими, ймовірно за все, студенти не володіють. Доцільно використати для цього такі прийоми семантизації:

- семантизація способом дефініції (тлумачення), якщо всі слова, які передають значення, відомі;
- семантизація узагальнюючих слів за допомогою слів із конкретним значенням;
- семантизація шляхом називання класу, категорії, приналежності, окремих якостей;
- семантизація лінгвокраїнознавчих лексичних одиниць за допомогою опису, тлумачення реалій, використання відповідних наочних матеріалів (фотографій, діапозитивів, малюнків);
- семантизація за допомогою добирання синонімів або антонімів;
- семантизація за допомогою мовної здогадки (інтернаціональні слова, словотворчі елементи, звуконаслідування, контекст);
- семантизація слів і словосполучень у контексті, якщо він підказує необхідне значення;
- семантизація слів і словосполучень у контексті, якщо він підказує необхідне значення.

Після семантизації нових лексичних одиниць і словосполучень варто перевірити правильність розуміння їхнього значення студентами. Для цього пропонуємо такі завдання, як складання речень із новим лексичним матеріалом, пояснення деяких слів і словосполучень.

Кількість незнайомих слів не повинна перевищувати 3 % від загальної кількості слів, бо перевантаження короткочасної пам'яті вповільнює процес засвоєння мови і зменшує швидкість відпрацювання постійних навичок.

Деякі аудіотексти можуть містити складний або давно засвоєний граматичний матеріал. Тому для того, щоб зняти

можливі граматичні труднощі сприйняття, варто виконати невеликі вправи.

На текстовому етапі пропонуємо дворазове прослуховування тексту. Деякі вчені (О. Тарнопольський) вважають, що аудіотекст необхідно пред'явити студентам лише один раз, особливо на основному та просунутому етапах. Дворазове прослуховування припустимо, але досить рідко, і лише для особливо складних аудіотекстів. Але враховуючи низький рівень знань, із яким студенти приходять після закінчення школи, одноразове прослуховування в цьому випадку навряд чи можливе. Після першого звукового пред'явлення викладач проводить бесіду з метою виявлення рівня розуміння почутого та пропонує студентам прослухати текст удруге, звертаючи особливу увагу на проблемні місця.

Упродовж післятекстового етапу надаємо студентам можливість виконання різноманітних вправ і завдань, спрямованих не лише на перевірку обсягу й правильності прослуханої інформації, а й на відпрацювання нового лексичного матеріалу. Окрім цього, доцільно виконати вправи на переклад з української мови на англійську та передбачити поступовий перехід до розвитку інших видів мовленнєвої діяльності, таких як говоріння, читання і письмо [3, с. 4–5].

Відповідно до цих рекомендацій ми провели аудіювання до теми «A successful company» за такою схемою:

1. Студентам було дано завдання виконати вправу.

Work in small groups. Agree on the three most important factors from those listed below that can make company successful:

- focusing on how to increase market share;
- having a strong company culture;
- having user-friendly packaging;
- having good designers who also understand production;
- responding to the needs of the workforce;
- starting with a simple business idea that is easy to understand.

2. Після виконання вправи студенти двічі прослухали інтерв'ю:

(I=Interviewer, P J= Peter Jelkeby)

I What are the factors that make IKEA such a highly successful company?

P J I think for IKEA, it starts with a very simple, straightforward business idea that is easy to understand, easy to work with, both for customers as well as co-workers actually. Added to that, we have a strong culture in the company that links this together. I think that's one of the big reasons for us being successful worldwide.

We have designers who are not only good on designing good-looking products, they understand production, they're working closely with our trading offices around the world, they're going into suppliers, developing with suppliers products in the production line. Then, from there on, it's about the packaging, how we transport, flat packages, how we bring it into the store, easy to put on the shelf; and then of course, for the customer, easy to bring home.

3. Після прослуховування першої частини інтерв'ю, студенти виконують вправу:

Peter Jelkeby, IKEA's UK Deputy Country Manager, talks about four factors that make IKEA a successful company. Listen and number the four factors in the above exercise in the order in which he mentions them.

4. Виконавши цю вправу, вони прослуховують другу частину інтерв'ю і під час прослуховування виконують вправу.

I How do you stay ahead of the competition in your business?

P J That again is linked to understanding the market, the customer needs, the trends about that, how people live; of course, also understanding how the competitors are acting, what is going on in the market, price developments, new ways of meeting the customer and being aware of the, the trends and how we tackle that. But I think by the end of the day, I think IKEA, we are not only about products, we are about offering solutions to people's needs and understand that actually we can be very smart and make it practical and not only again good-looking furniture.

Вправа, яку студенти виконували під час прослуховування:

IKEA manages to stay ahead of the competition by:

- .....the market and the customer.....
- understanding how the .....are acting
- being not only about the products, but also about.....to people's needs

5. Прослуховування останньої частини інтерв'ю.

I think again, er, stay true to yourself; er, be aware of the market you enter into, but still build on your strengths; don't complicate it, in that sense, but still find this kind of combination of, er, we are IKEA in this case, and this a local market. Where is the differences, what do we need to adjust and adopt; what do we need to understand? And then, er, have an offer that fits that.

6. Для перевірки розуміння цієї частини інтерв'ю студенти виконали наступну вправу:

Listen to the final part and decide which of the following was the interviewer's question.

1. What new projects are you currently involved in?
2. How can you keep up your performance at such a difficult time for the economy?
3. What are the things a successful international business must do?

4. Where are you planning to expand in the next five years? [7, с. 24, 147].

Результати дослідження. Отже, якими були результати прослуховування студентами (15 осіб) усіх трьох частин інтерв'ю? Ось шкала, у якій вони відображені: 0–20% – 1 студент; 21–40% – 2; 41–60% – 2; 61–80% – 3; 81–100% – 7.

Висновки з даного дослідження. Оскільки аудіювання є одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності, йому необхідно приділяти більше уваги. На сучасному етапі вивчення іноземних мов у немовних ЗВО воно набуває важливого значення. Зміни в навчальних програмах, запровадження державних іспитів на деяких спеціальностях, у програмі яких є аудіювання, викликають необхідність шукати нові ефективні методи і методики навчання аудіювання [6, с. 113].

Перспективи подальших розвідок. Наші наступні дослідження будуть спрямовані на подолання фонетичних і граматичних труднощів аудіювання. Основні фонетичні труднощі – темп мовлення, логічний наголос та інтонація. Особливо складною для студентів є логічна інтонація, яка поділяє фрази на синтагми, виділяє основну думку. Маємо намір розробити вправи на визначення логічного наголосу, оскільки він несе головне смислове навантаження.

Граматичні (синтаксичні та морфологічні) труднощі також є важкими для сприймання на слух. Але використовуючи вправи, які плануємо розробити, студенти зможуть їх подолати.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі. Зб. наук. праць. Донецьк: ДонДУ, 1999. Випуск 1. С. 84–86.
2. Злотніков В. Г. Методика навчання професійно-орієнтованого аудіювання англійською мовою курсантів вищих військових навчальних закладів: автореф. дис. канд. пед. наук.: 13.00.02 / Держ. заклад «Південноукр. нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2012.
3. Короткова Ю. М., Проценко О. Б. Аудіювання грецькою мовою. Донецьк: Вид-во «Наулідж», 2011. 70 с.
4. Кременчук О. І., Поночовна Т. М. Listening for IT students. Ірпінь, 2009. 231 с.
5. Лозинська О. В., Красько Т. В., Лучечко О. В. Навчальний посібник з аудіювання з курсу «Іноземна мова» (англійська). Ірпінь, 2009. 144 с.
6. Проблеми викладання іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 бер. 2010 р.). Київ: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ – друк», 2010. С. 111–113.
7. David Cotton, David Falvey, Simont Kent. Market Leader – Pearson Longman. 2009. 160 p.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 02.03.2018

Орищин І. С. Развитие навыков аудирования при изучении делового английского языка.

А Автор рассматривает проблему развития навыков аудирования при изучении делового иностранного языка профессиональной направленности у студентов неязыковых вузов и пути её решения.

Ключевые слова: знания речи; умения аудирования; выбор текста; семантизация лексики; этапы аудирования

Oryshchyn I. S. Development of Listening Skills While Studying Business English.

S The author examines the problem of developing the skills of listening while studying Business English for professional orientation by students of non-language higher educational institutions and ways of its solution.

Key words: speech knowledge; listening skills; choice of text; vocabulary presentation; listening stages